

Četvrtak, 1. septembar 2005. godine

Završna reč Odbrane

Optuženi su pristupili Sudu

Otvorena sednica

Početak 14.17 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite sedite.

SUDIJA PARKER: Gospodine Topolski?

ADVOKAT TOPOLSKI: Hvala vam časni Sude.

**ZAVRŠNA REČ ODBRANE OPTUŽENOG MUSLIUA: ADVOKAT TOPOLSKI –
NASTAVAK**

ADVOKAT TOPOLSKI: Govorio sam o navodima Odbrane o zločinima u logoru. I mogu li da počnem sa samim krajem Optužnice protiv Isaka Musliua, prvo sa one dve tačke Optužnice za ubistvo, a to su tačke 7 i 8. Prvo ću se osvrnuti na navodno ubistvo Ajeta Gashija, koji je prema svedoku L-64 ubijen na raskrsnici izvan logora. Alushani je po njemu rekao – svedoku L-64, da su oni dobili naređenje da ubiju Ajeta Gashija, a to je ono što su po svedoku L-64 upravo i učinili Alushani i Tamuli. Mi ovde veoma jednostavno iznosimo naš stav: ne postoji nijedan dokaz o tome da je Isak Musliu na bilo koji način učestvovao u smrti Ajeta Gashija: pre, tokom i posle njegove smrti. Fehmi Tafa. L-10 je svedočio kako je ova žrtva izvučena iz prostorije i da su to učinili gospodin Bala i gospodin Musliu. Posle 20 minuta su ga ubacili nazad u prostoriju, a on je posle nekih 10 minuta preminuo. U predraspravnom podnesku Tužilaštva, navodi se da su gospoda Bala i Musliu ti koji su ga dovukli nazad u prostoriju gde je umro. Ova žrtva je preminula, sada to znamo, kao rezultat prostrelne rane u predelu grudnog koša. Do tada se smatralo, i mi smo tako posmatrali - da je on bio pretučen do smrti. L-06, koji je takođe bio u toj prostoriji, ispričao je drugačiju verziju o tome kako je izveden Fehmi Tafa. U toj verziji se ne spominje ni gospodin Musliu ni gospodin Bala, već dve druge osobe: Ramadan Behluli i Ali Gashi. L-06 je rekao da su ta dvojica i vratila žrtvu nazad u prostoriju. L-10, kao što smo malo pre rekli, je ispričao svoju verziju po kojoj su ovu žrtvu uklonila dva maskirana muškarca koje je identifikovao da su bili - "Qerqiz i još jedan", kako je glasio njegov odgovor. L-10 je rekao za Qerqiza časni Sude na stranici transkripta broj 2.949, citiram: "Ja ne znam na koji način su ga drugi ljudi identifikovali, ali on je uvek nosio masku. –Pitanje: Kako ste mogli da razlikujete Qerqiza od drugih ljudi i vojnika koje ste videli? –Odgovor: Verovatno ne bih mogao da uvidim razliku jer je on nosio masku." On je nastavio i dalje i rekao je da je čuo da je Qerqiz postao policajac i da je čuo da je njegovo pravo ime Isak Musliu. To je bio L-10, vi ćete se setiti, koji je nastavio da svedoči o sastancima i razgovorima sa L-96. (...) *(Izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* (...) Interesantno. Neću da idem dalje s tim. Ovaj opis je po nama međutim u suprotnosti sa svakim ostalim i sigurno nedovoljno jasan i nekompatibilan sa ozbiljnim, najozbiljnijim navodima protiv Isaka Musliua. Dakle, Jefta Petković i Zvonko Marinković, još dve ubijene žrtve, kaže L-04 - od strane Isaka Musliua koji ih je izveo iz štale. Kako smo mi razumeli sva

ostala svedočenja u ovom predmetu, nijedan drugi svedok nije povezoao gospodina Musliua sa ovim događajima. U pet razgovora koji su vođeni pre početka suđenja sa svedokom L-04, on nije dao nikakav opis Isaka Musliua. Najbliže što je postigao je bilo kada mu je gospodin Kereakes pokazao foto panel U-1 i kada je on rekao: "Izgleda mi poznato." Čovek koga je on znao kao Qerqiza je uvek imao na sebi masku. Kada je pitan u razgovoru 16. januara 2002. godine - kada je dao broj registarskih tablica i kada je naveo imena 16 ljudi, on tom prilikom nije imenovao Qerqiza. I kada su ga to pitali, on je odgovorio: "Ne sećam se da me je to bilo ko pitao." Ovo svedočenje po nama ne zadovoljava ni izbliza potreban standard kako bi se potvrdio bilo koji navod, a kamoli navod za ubistvo. Agim Ademaj i Vesel Ahmeti. Kidnapovani su zajedno sa Shyqyri Zymerijem 27. juna 1998. godine. Poslednji put su viđeni živi kada ih je prema navodima svedoka L-04 odveo Isak Musliu. Imamo tačno iste navode ovde kao i u prethodnim slučajevima. I na kraju Siniša Blagojević. Sada je naravno rečeno, i to je prihvaćeno da nema dokaza koji bi implicirali učešće Isaka Musliua u tom ubistvu. Kako sve ovo može da se okarakteriše? Mi ćemo to zaista veoma uprostiti: ne postoji ili nema dovoljno kredibilnih i pouzdanih dokaza na osnovu kojih bi Pretresno veće uopšte moglo i da razmatra da je Musliu umešan u ubistva na osnovu člana 7(1). Još uvek razmatrajući podneske Odbrane koji se tiču zločina u logoru, a koje obuhvataju tačke Optužnice od broja 3 do broja 6 koje se bave mučenjem, nehumanim postupcima i tretmanom žrtava, Tužilaštvo je u svom predraspravnom podnesku iznelo osam događaja. Nadamo se da smo ih ukratko sumirali za vas, i ja neću ići kroz njih u našem završnom podnesku Odbrane u paragrafu broj 932. Ali je primarno da se podsetite da su četiri svedoka Tužilaštva tvrdila da je Musliu zlostavljao zatvorenike. To je bio L-96 za koga sam juče rekao da ga je direktno prepoznavanjem identifikovao. I kombinacija L-04, L-10 i L-12, oni svi tvrde da ih je na određen način Qerqiz zlostavljao. L-04 je svedočio da drugi koji su identifikovali Qerqiza kao njihovog mučitelja dok su imali poveze na očima, da ih je Qerqiz tukao i mislim da je taj svedok rekao da su bili svakodnevno prebijani. Ali, on nikada nije ispravno identifikovao Isaka Musliua kao čoveka koga je on znao kao Qerqiza. Zaustaviću se sada jer sam očigledno uradio nešto pogrešno.

SUDIJA PARKER: Da, previde ćemo ispraviti.

ADVOKAT TOPOLSKI: Gospodin Whiting mi je davao sve vrste signala koji nisu izgledali zastrašujuće, ali ja se izvinjavam šta god da je u pitanju.

SUDIJA PARKER: Ime jedne osobe.

ADVOKAT TOPOLSKI: Oh, to je onda loše. Izvinjavam se. Mogu li zadnju stvar da ponovim. L-04 po nama nikada nije ispravno identifikovao Isaka Musliua kao čoveka koga je on poznavao kao Qerqiza. Milaim Kamberi, kako smo to i juče naveli, nije bio pozvan da ovde pred vama svedoči, iako se za njega tvrdilo da je on bio izvor za ime Musliu. L-04 je rekao da je sve vreme Qerqiz bio pod maskom. L-04 je bio ta osoba koja je rekla istražiteljima da je žena koja je pretukla svedoka L-12 bila Qerqizova sestra. Kada su ga dalje ispitivali o tome, on je rekao da je to saznao od jednog rođaka, a dalje kada je pritisnut po tom pitanju, rekao je da se ne seća imena osobe koja mu je rekla za Qerqizovu sestru. Časni Sude, mi opet tvrdimo da iskaz ovog svedoka nema nikakvu jasnoću i pouzdanost na osnovu koje bi se donela presuda. Sada prelazim na svedoka L-10 koji je govorio o sporu koji je postojao sa drugom porodicom, za koji kaže: "Nikada nije bio rešen." Ponavljam: "Nikada nije bio rešen." Qerqiz je bio jedan od onih koji ga je zlostavljao, rekao je. Svedok L-10 je ispričao kako je Emina Eminija pretukao Qerqiz zajedno

sa ostalima. L-06 su, kako je on rekao, izvela njih trojica. L-06 je sam dao drugačiji opis sopstvenog prebijanja – da je to bilo u 23.00 časa: "Ramadan Behluli i Ali Gashi su mi stavili povez preko očiju i odveli me do đubrišta." (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) Pretresno veće ima ovde primere svedoka koje smo upravo razmatrali, koji su se možda trudili da budu što iskreniji, ali iz razumljivih razloga njihovo svedočenje ne može da se smatra tačnim ili pouzdanim, i kada se razmatraju individualno i kada se zajedno analiziraju za određeno pitanje za koje su svedočili ovde. Ista je stvar i sa svedokom L-12. On je tvrdio da ga je pretukao neko po imenu Rahman Qerqiz. I za Qerqizqa je rekao: "Da, ja sam čuo za to ime, ali ja ne znam ko je ta osoba." Kada su ga pitali da li je čuo to ime, on je postao još manje precizan i rekao je: "Ja ne znam ko je tamo bio. Ne znam ko je bila ta osoba." Za svađu među porodicama je potvrdio da je njegova porodica bila u svađi sa drugom porodicom. Rekao je sledeće, što može da bude interesantno: "Svakako..." rekao je "...mora biti da je to u nekoj vezi sa tim." Pod "to" je mislio na njihovo odvođenje i pritvaranje. Za čoveka koji se zvao Rahman, on je rekao: "Uradio je ono što je morao da uradi." Rahman je rekao: "Mislio si da nikada nećeš pasti u moje ruke." Šta se ovde dogodilo? Da li se možda zbunio? Da li je možda hteo da kaže da to nije bio Rahman Qerqizi nego da je to bio Ramadan u čije je ruke on pao? Zar to ne objašnjava ono što mu je bilo rečeno? Zar ovo nije poravnanje starih računa a ne politika koja se sprovodila? To je pitanje za vas. I na kraju da se vratimo na svedoka L-12. Kada to budete analizirali, možda ćete videti da on u njegovom svedočenju potpuno neosnovano optužuje gospodina Musliua. Potpuno neosnovano. Svedok L-96 spada u drugačiju kategoriju. Još uvek o njemu nismo dosta rekli, ali ćemo to sada ispraviti u nekoliko narednih minuta. Ako je po vašem mišljenju svedok L-96 pošten, tačan i pouzdan svedok, onda biste bili u pravu da osudite Isaka Musliua barem u odnosu na deo Optužnice, odnosno na jedno prebijanje. Ja ću ovde da se zaustavim jer sam očigledno opet napravio grešku. Da li je to isti transkript?

TUŽILAC WHITING: Citirali ste svedočenje sa privatne sednice.

ADVOKAT TOPOLSKI: Je li?

TUŽILAC WHITING: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI: Izvinjavam se. Nisam znao da se to ne pominje. Mi tvrdimo u vezi svedoka L-96 da kada se pažljivo i pošteno analizira njegov iskaz da ima previše sumnje u njegovu pouzdanost, tačnost i poštenje. Iako je on tvrdio suprotno, mi tvrdimo da su on, a možda i neki drugi članovi njegove porodice imali neke veze sa srpskim vlastima. Ali ćemo do toga doći nešto kasnije. (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) Mi tvrdimo da njegovo poricanje bojkota njegove porodice 1992. godine nije istinito, isto kao i to da je dobrovoljno dao detaljne informacije Jašovicu i Sparavalu u razgovoru koji je obavio sa njima gde je bio zatvoren u Lapušniku/Llapushnik. Mogu li ovde da zastanem na trenutak i da kažem nešto o Jašoviću i Sparavalu. Uprkos onoga što sada znamo o njima i njihovim aktivnostima, mora da je bilo moguće da su oni ipak obavili neke od razgovora što je i dovelo do prilično tačnih izjava koje su dobrovoljno date. Pomislili bi da je nemoguće da su sve izjave nastale kao rezultat mučenja i pretnji, jer su im neki iz jednog ili drugog razloga pružili dobrovoljno informacije ali to nikada, nikada kasnije nisu priznali da su to uradili. Mi tvrdimo da je negiranje svedoka L-96 da je čak i poznavao Momčila Sparavala iz Državne bezbednosti - koji je sam dao izjavu ovom Sudu u kojoj tvrdi da je sa njim bio ako ne u prijateljskim odnosima, a onda bar da se poznavao sa njim i njegovom porodicom – ponovo neistinita izjava. Zato tvrdimo da se L-96 predao na srpskom

kontrolnom punktu nakon što je pobjegao sa planine Beriša/Berishë i da je upravo to ono što je uradio. Nepomirljive su izjave koje nam on i Jašović daju o njegovoj predaji i o sadržaju njihova dva sastanka. Samo ćemo vam dati reference za to. Ukoliko budete dovoljno ljubazni da uporedite verziju svedoka L-96 na stranicama transkripta od broja 2.275 do broja 2.279 sa Jašovićevom verzijom u transkriptu od broja 5.279 do broja 5.397 transkripta, videćete da jedan od njih, ili obojica nisu bili iskreni pred ovim Sudom. Naravno, to što se on smatrao za saradnika i/ili informatora to svakako ne daje pravo za bilo kakvo mučenje i prebijanje – niko ne tvrdi suprotno, jer bi to bilo nemoguće učiniti. Međutim, to može donekle da objasni zašto je on možda, samo možda bio spreman da falsifikuje optužbe na primer protiv Isaka Musliua čak i na neki ograničen način. Ukoliko se to dovoljno pažljivo razmotri, videćemo da je on otkrio da je imao značajan animozitet prema Isaku Musliu. Kada smo izneli pred njega da je Musliu možda bio u Orahovcu/Rahovec u periodu kada je on bio zatvorenik, on je na to odgovorio: "Ja sam siguran da on nije odlazio da se bori. Ono što je on samo mogao da radi je bilo da nađe nekoga, da ga veže i da ga bije. To ja mislim." On optužuje Musliua u tom kratkom pasusu za užasan kukavičluk i iznosi isto takve optužbe protiv njega pred ovim Sudom. Da li je ovo poravnanje starih računa? Da li je to ono u šta on veruje? Da li je njegov animozitet prema delu OVK njegov izliv besa? Ali on je propustio da spomene Musliua, čoveka koga je poznao i koga je lako mogao da identifikuje bilo Srbima u avgustu mesecu 1998. godine, niti je na suđenju rekao UNMIK-u u svojoj prvoj izjavi, a to je mi tvrdimo prilično neuobičajeno i indikativno. Indikativno je jer je možda ovaj svedok čekao na informacije, čekao je glasine, čekao je obaveštajne informacije, nazovite to kako hoćete, pre nego što je bezobzirno, i ja tu reč koristim u njenom striktnom značenju - to prosledio dalje. Možda je neobično da je govorio o onome što mu je njegov rođak rekao samo nekoliko trenutaka pre nego što je taj rođak i preminuo. On je tvrdio da je njegov rođak govorio o Qerqizu i rekao je da se zato skoncentrisao na Shalau i Qerqiza. A kada je reč o opisima, mi tvrdimo da on nije naveo dok nije došao pred ovaj Sud da je Isak Musliu imao bradu. Zašto? Odgovorio je da mu to pitanje niko nije postavio. I na kraju da zaključimo kada je reč o svedoku L-96, odbacivanje prigovora Tužilaštva na naš pokušaj da dobijemo njegovo izvinjenje za Agima Murtezija, svedok je odbio da pruži izvinjenje. On je izgubio svog rođaka. On je možda izgubio vezu sa svojom domovinom, možda zauvek. On ima svaki mogući razlog da bude ogorčen i osvetoljubiv. Njegovo mesto u domovini možda je stavljeno na kocku njegovim vezama i partnerstvom sa elementima srpskog režima koje su bile na duge staze i duboke. Ostali, ostali su dali značajne izjave ovom Sudu u kojima su ga nazivali čovekom koji ne govori istinu – lažljivcem. To je rekao Xheladin Ademaj, na primer – da je on neko kome ne može uvek da se veruje; Hyzri je drugi, i to se nalazi u našem materijalu po *Pravilu 92 bis*. Pre i posle njegovog pritvora on je bio kod Jašovića. Mi tvrdimo da Pretresno veće mora da bude vrlo oprezno ako ne i sumnjičavo kada je reč o delovima njegovog iskaza, ako ne i prema većini. Mi to ne možemo izneti jasnije niti jednostavnije: nijedna osuđujuća presuda se ne može izreći na osnovu svedočenja ovog svedoka. Zato mi prelazimo na sam početak Optužnice, na tačke 1 i 2: Zatvaranje i okrutno postupanje. Svedok L-96 o kom smo upravo govorili i o kome nemamo više šta da dodamo je ovde relevantan, kao i naravno svedok L-64 koji je svedočio po tom pitanju kao i o drugim stvarima. Tužilaštvo vam je istaklo da je svedok L-64 veoma pouzdan i da Pretresno veće treba da mu veruje. To se nalazi u paragrafu broj 88 njihove završne reči. Potrošićemo minut ili dva na svedoka L-64 jer je potrebno da mu posvetimo pažnju. Ako je bilo pobunjenika u okviru OVK koji su delovali izvan odgovarajućeg okvira komande i kontrole, nezavisno sprovodeći određene akcije, i ukoliko dokazi jesu kao što zaista i jesu da Musliu nije bio deo toga, i ukoliko su oni izveli bilo koje od nedela kojima se ovde bavimo, mi onda tvrdimo da to onda treba da utiče, i to značajno da utiče na vaše razmatranje. Postoje dva

dela u tom kratkom nizu pitanja, pre svega: da li su postojali odmetnuti elementi? Da, jesu postojali. Ko je to rekao? Jan Kickert je to rekao i to je rekao pred vama 23. novembra prošle godine govoreći o "odmetnutim frakcijama OVK". On je to rekao na 676 stranici transkripta: "Postojao je opšti problem koji sam uočio u to vreme... na zapadu Kosova/Kosovë gde je bilo oružanih grupa koje su delovale na svoju ruku i nisu nužno sledile bilo kakvu komandu." Susanne Ringgaard Pedersen, o kojoj smo već govorili, takođe govori o ovim odmetnutim elementima. Drugi aspekt pitanja koja smo postavili s ovim područjem je: Da li su oni izvršili bilo kakva dela kojima se vi ovde bavite? To je ključno pitanje. Ako postoji neko ko je glavni kandidat za članstvo u toj grupi odmetnika, onda bi to bio svedok L-64. Gde je on završio i sa kim je završio? Završio je u Lapušniku/Llapushnik sa Voglushijem. Tužilaštvo se u znatnoj meri oslanjalo na ovog svedoka. Od početka do kraja, njegov iskaz je centralni deo predmeta Tužilaštva protiv Isaka Musliua: od lokacije logora do kopanja rovova i položaja, od pravila do polaganja zakletve, od ličnog pojavljivanja do komandne odgovornosti, ovaj svedok govori protiv Isaka Musliua. Kada je reč o svedoku L-96, morate da budete sigurni da je on po svim ovim važnim pitanjima pošten, tačan i pouzdan. Mi sugerišemo da se u transkriptu njegovog svedočenja na 595 stranica nalazi pravi rudnik zlata za iskopavanje. Na primer: njegov karakter, njegova prošlost, njegove kriminalne aktivnosti, njegova nasilnost, njegovo nepoštenje, njegova dvoličnost, krivokletstvo pred vama, sve je on i to u znatnoj meri ovde demonstrirao. Ko može ikada da zaboravi njegov opis čina ubistva kao "ispratiti nekog". Da li zaista ozbiljno može da mu se poveruje da nije lično tukao po tabanima ženu srpskog porekla, i da je reč bila o tome da se ona pretvarala da je duševni bolesnik. Dugo će mi ostati u sećanju prizor kako se on prikrada prostoriji u kojoj puškom podiže glavu zatvorenika da bi proverio da li je živ. Časni Sude, kada je on ulazio u tu štalu, nije morao da pokaže bilo kakav pasoš ili identifikaciju ili da čeka da se vrata otključaju, kao što članovi Odbrane to moraju kada ulaze u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija. On je mogao, pomislíte, da odlazi tamo kada god je pozeleo, sam ako je potrebno, ukoliko je to ono čime se bavio. Pažljivo pogledajte to što je rekao o osudi zbog njegovog odlaska u Ldrovac/Lladroc po oružje. Pogledajte njegovo odbijanje da prihvati našu sugestiju da ga je Isak Musliu otpustio iz vojske zbog planiranja ubistva. Možda ćete se setiti da je reč bila o navedenom planu da se ubije osoba po imenu Mziu, ne znam da li sam to pravilno izgovorio, M - z - i - u. Na 29 strani transkripta, između strana od broja 4839 do broja 4868, njegovo svedočenje kreće odavde: "Nisam išao da ga ubijem" do "Postojao je plan za ubistvo." Pogledajte njegova poricanja tokom intervjua u maju mesecu 2003. godine da je bio u zatvoru, njegovo priznanje pred vama i pokušaj da to izbegne pravdanjem da je mislio samo na određeni vremenski okvir. Testirajte njegovu tvrdnju da nije nikoga zlostavljao "izuzev udaranja šamara". Tužilaštvo kaže da ukoliko bi on izmislio taj iskaz, da bi onda on time stavio senku na ceo svoj iskaz. Stvari su suptilnije od toga, mnogo suptilnije. Razmotrite da li je on bio dovoljno spretan da prihvati ono što mu je ponuđeno čak i pred vama. Njemu je pokazan dokazni predmet Tužilaštva broj P171. "Pitanje: U ovom primeru je dokument potpisao komandant. Da li bi takav dokument u Lapušniku/Llapushnik potpisao Qerqiz?" Dakle, reč je o starom dobrom sugestivnom pitanju. "Odgovor: Da, Qerqiz." Da li se zaista može verovati svedoku L-64 da je on vodio beleške i uzimao ih od Ruzhdija Karpuzija. Pre nego što je stigao u Lapušnik/Llapushnik i govorio o vremenu koje je tamo provodio početkom 1998. godine u jedinici po imenu *Zjarri*, Z-j-a-r-r-i, što mislim da u prevodu znači "vatra", on je rekao sledeće: "Ja na sebe nisam gledao kao na vojnika OVK. Smatrao sam da sam postao vojnik OVK, ali iz gore pomenutih razloga, ja to nisam priznao. Pitanje: A koji su to navedeni razlozi? Odgovor: Imali smo sporadične operacije. Ymer je formirao grupu sa ili bez dozvole iz Nekovca/Nekoc." On je rekao "sporadične operacije". Njegova sposobnost za izvrtanje i neiskrenost nije nimalo pred vama bila ograničena. Gospodin

Whiting ga je pitao: "Da li se sećate..." ja sam ga pitao, izvinjavam se. "Da li se sećate šta ste rekli..." gospodinu Whitingu "...šta znači izraz *pratnja*?" Njegov neuobičajeni odgovor koji vam je dao časni Sude glasi: "To znači ići zajedno s nekim." Nije ga interesovalo da bilo koga obavesti da je Murrizi pogrešno optužen. On je bio običan vojnik koji ništa nije znao o vojnoj strukturi i organizaciji. Ali on je bio snajperista i nasilnik. On se sećao, dobro se sećao Zenelija, drugog vojnika OVK. Njega sam juče spomenuo. Zeneli je govorio o njegovim *karate* sposobnostima. Postoji još jedan čovek u Lapušniku/Llapushnik, najmanje još jedan, koji se bavio karateom, a to je Zaneli. Da li bi on mogao da bude ta osoba o kojoj govori L-07? Mi tvrdimo da je svedok L-64 upravo vrsta osobe koja bi zlopamtila to što ga je Musliu otpustio iz OVK i da se uopšte ne bi dvoumio da ukoliko mu se ukaže prilika da izmisli optužbe o svom bivšem vođi grupe. Mi tvrdimo da je upravo to ono što je on uradio ili je moguće da je to uradio. Sada kada znate ono što znate o njemu, da li vi sa sigurnošću možete da se oslonite na ovog svedoka? Mi kažemo: Jednostavno ne. I tako smo završili sa zločinima u logoru. Juče smo se bavili pitanjima komandne odgovornosti, a mi kažemo da iz istih razloga proizilazi da Musliu nije odgovoran za zločine po članu 7(3) i da za njega ne može da se zaključi da je u čestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, pod pretpostavkom naravno da vi utvrdite da je on postojao. S ovim rečima želimo da završimo našu analizu predmeta Tužilaštva i da počnemo sa iznošenjem predmeta Odbrane. Časni Sude, ja mislim, kao što sam to i juče rekao, da ću gotovo sigurno završiti do prve pauze. Svodeći na osnovne stvari, koji je predmet Isaka Musliua? Imamo tu šest tačaka. Pre svega, u maju je postao vođa grupe dobrovoljaca u Lapušniku/Llapushnik. Kao drugo, ta grupa je narasla do 25. juna u jedinicu *Čeliku 3* i ta je jedinica držala pet borbenih položaja za koje je on bio odgovoran, i ja tu podvlačim reči " borbenih položaja". Treće, što je Fatmir Limaj potvrdio, Musliu je postao komandant jedinice *Čeliku 3*, a posle 16. avgusta je postao zamenik komandanta 121 brigade. Četvrto, postojale su i druge jedinice koje su u Lapušniku/Llapushnik bile pod drugim komandantima. Pod pet, nije bilo glavnog komandanta u Lapušniku/Llapushnik. I na kraju u ovom sažetom prikazu predmeta Musliua, mi tvrdimo da osim za taj ograničen broj ljudi koji su držani u pritvoru, a o čemu je on govorio u razgovoru 2001. godine, da on nije imao nikakva saznanja niti je na bilo koji način bio umešan u događaje u bilo kom zatvoreničkom logoru, kao i da nije komandovao nijednom vojniku koji je na bilo koji način bio umešan u te događaje. Pozivamo vas da pročitate ili da ponovo pročitate njegov intervju iz 2001. godine o čemu smo i juče govorili. Osnova ovoga što sam upravo izneo a tiče se njegovog slučaja se kompletno nalazi tamo, o čemu možete da se uverite nakon pažljivog čitanja oba intervjua. A to je veoma neuobičajeno, obzirom na to kada su uzeti. Ono što ide u prilog njegovog predmeta su dostavljene pisane izjave u skladu sa *Pravilom 92 bis*. I možda će biti od koristi časnom Sudu kada to bude kasnije razmatrao. Ako mogu sada ukratko da sumiram ono što je svaki od njih imao da kaže, i to će nas odvesti u finalni deo ove usmene završne reči. Svedok Hafik Bajrami, DM8 je referenca, je doktor nauka vojne, političke i javne administracije na Kosovu/Kosovë, profesor istorije, direktor Arhiva Kosova/Kosovë i predsednik organizacije *Majka Tereza*. On je izneo detaljnu analitiku istorije pritisaka i diskriminacije koju su proživljavali Albanci na Kosovu/Kosovë u rukama srpskog režima. U paragrafima od broja 44 do broja 47 on nam rasvetljava u šokantnim statistikama koje nam govore o situaciji na Kosovo/Kosovë u periodu od 1981. godine do 1999. godine. Mi tvrdimo da to pokazuje, kao što se pred vama složio s tim i pukovnik Crosland da se srpski režim 1998. godine može opisati kao sistem raširenog i sistematskog nasilja prema kosovskim Albancima.

(...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) Govorio je o nedovoljnom broju municije i uniformi, i sa njegove tačke posmatranja, o nedovoljnoj komandnoj strukturi.

(...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) "Mogu da kažem da je svedok L-96 bio u bliskim kontaktima sa Srbima: "Video sam ga da nosi vojne pantalone koje je uzeo od Srba. Sa njim nisam imao kontakt od 1996. godine ili 1997. godine, ali po mom mišljenju, koje se zasniva na onome što znam o svedoku L-96, on nije neko kome bi uvek trebalo da se veruje." DM15 je Raif Veliu, Albanac star 43 godine. On nije učestvovao u borbama i nema saznanja niti je imao ikakva posla sa Isakom Musliuom. On govori umesto svedoka L-96, pa ću zato da se pozabavim sa njim iako on sada nije po redu. (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) I on takođe govori potpuno nezavisno od prethodnog svedoka o tome kako je L-96 prilično voleo da nosi srpsku uniformu kako bi stekao prijatelje Srbe, kaže ovaj. On tvrdi da je često viđao L-96 kako prijateljuje sa srpskim policajcima. Nije bila nikakva tajna da su oni posećivali njegovu kuću. Agim Kameri, 39 godina star, rođen u Račku/Račak a od 1994. godine je bio predsednik DSK u Račku/Račak – DM10. Posleratni gradonačelnik Račka/Račak, nije učestvovao u borbama. On je bio deo takozvanog civilnog Direktorata koji se starao da pruži organizacionu podršku civilnom stanovništvu. On je poznao Musliua od njegovog detinjstva. Seća se kako se Musliu obratio okupljenim ljudima u džamiji u Račku/Račak 1998. godine kada je istakao značaj toga da OVK mora da poštuje civilno stanovništvo i rekao je: " Mi kao Vojska smo odlučni da se borimo isključivo protiv okupatorskih snaga." Gospodin Kameri je rekao da je Musliu za njega i njegove meštane "živi heroj". "Ponosan sam što smo iz istog mesta, iz Račka/Račak. Čitavo selo ima samo sve najbolje o njemu da kaže..." rekao je "... a posebno što se gospodin Musliu pridružio KPS." Posle masakra u Račku/Račak, za koji znate da se dogodio u januaru 1999. godine, svedok je bio u direktnoj vezi sa događajima posle toga. A za gospodina Musliua je rekao da je on jedini došao da ih uteši i da ih održi u nadi. "Svi mi smo već bili izgubili svaku nadu." Pod pečatom se nalazi svedok za koga ću samo reći da je DM11.

(...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) U maju mesecu 1989. godine je počela podela u policiji, zbog čega je i on bio jedno vreme razdužen, ali je iste godine uspeo da se vrati na radno mesto kao načelnik Javne bezbednosti u Uroševcu/Ferizaj. On je poznao Jašovića i Sparavala. On je znao da su oni odvodili ljude i prisilno uzimali izjave. On govori i o njihovom učestvovanju u ozloglašenoj organizaciji *Crna ruka*. Govori o organima Državne bezbednosti, koja je fokusirala pažnju na neutralizaciju i paralisanje kako je on rekao "Albanskih institucija i njihove politike napadanja isključivo civilnog stanovništva." Opisao je svoj odlazak iz policijskih snaga. Od tada su mu pretili i zastrašivali ga. (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) Takođe je govorio o lošim postupcima i maltretiranjima koje je činio Jašović prema Albancima. Prebijanje je sledilo onima koji bi učestvovali u demonstracijama. Treći sprat policijske stanice u Uroševcu/Ferizaj je bilo omiljeno mesto za takvu vrstu aktivnosti. Momčilo Sparavalo bio je, bar on tako kaže, ekstremista, osoba koju su smatrali nacionalističkim ekstremistom koji nije ni trebalo da bude u SUP-u, kaže ovaj svedok. Ali Sparavalo je bio tamo. U izjavi sledi veliki detaljni opisi nezakonitih i brutalnih ponašanja Jašovića, Sparavala i drugih osoba u Policiji i Državnoj bezbednosti. DM12, takođe se nalazi pod pečatom, (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) na veoma sličan način opisuje rad Državne bezbednosti. Takođe je govorio i o Miki Sparavalu, ocu Momčila Sparavala, kao o dvojici ekstremnih nacionalista. Zatim govori o bivšem vodoinstalateru Draganu Jašoviću, o njegovom užasno nasilnom ponašanju, i o njegovoj nemogućnosti da ga spreči u tome. Ismail Smajli, star 34 godine iz Crnoljeva/Carralevë je bivši vojnik OVK kojoj se priključio u junu mesecu 1998. godine u Rancu/Rancë gde je Zaneli bio glavni čovek koliko se on seća. I on poznaje Musliua od detinjstva i ima visoko mišljenje o njemu i čvrsto veruje u zakone i poštovanje prava za sve. Taj svedok je postao njegov kolega u KPS u junu ili julu mesecu 1999. godine. Za njega tvrdi da se isticao kao predan poslu i uspešan policajac. Njega je posao odvodio u srpske zajednice gde je iz prve ruke mogao da vidi

kako Musliu obezbeđuje srpske civile. Shyqeri Salihu, star 45 godina koji se priključio OVK u avgustu mesecu 1998. godine, postao je načelnik za logistiku u zoni Paštrik/Pashtrik. Njih dvojica su radili zajedno u Policijskim snagama u zoni Nerodimlje/Nerodime sa Musliuom. Na blistav način se seća kako je Musliu spasao život romskom dečaku koji je u aprilu mesecu upao u hladnu i brzu reku. Izvan dužnosti je Isak Musliu pokušao i uspeo da spasi život tog deteta. "To je bilo tipično za Isaka..." rekao je " ...da stalno stavlja živote članove zajednice ispred sopstvenog." (...)
(...) (Izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

Svedok K5 u dugačkoj izjavi sebe opisuje kao doušnika. Opisuje kako se priključio Srpskim policijskim snagama i kako je dobijao zadatke da bombama i pucnjavom napadne albanske ciljeve. Za određene zadatke, K5 je dobijao uniformu OVK i kineske *kalašnjikove* i kineske ručne granate. Svrha svega toga je naravno bila da navede ljude da pomisle da je napad izvršila OVK. I na kraju pod pečatom, DM19, medicinski izveštaj koji ću ja samo na ovaj način da spomenem i da tako podsetim časni Sud na njega. I to bi ukratko bio naš sažetak materijala po *Pravilu 92 bis*. Pretresno veće naravno da nije zaboravilo i značajan materijal koji je uvršten preko gospodina Lehtinena a u vezi sa radom gospodina Musliua u KPS. U našem završnom podnesku kada smo govorili o kontekstu i trenutnim okolnostima, mi smo izneli čitav niz pitanja koja su relevantna, a tiču se pitanja krivice i karaktera, što bi bilo relevantno za odmeravanje kazne. I ja preporučujem Pretresnom veću da razmotri ove obe stvari: Musliu je bio otpušten iz KPS-a jer nije bio iskren, kako vidimo u materijalima gospodina Lehtinena - o svojoj školskim kvalifikacijama. Mi uz dužno poštovanje tvrdimo da je on ipak otpušten zbog njegovog nalaženja u ovoj Optužnici a ne zbog toga što je lagao koliko je ispita položio. Mi tvrdimo da je on, što bi rekli i u našem zakonodavstvu, čovek dobrog karaktera. U materijalu koji je pred vama vidi se da je on čovek pozitivnog, dobrog karaktera. Na osnovu njegovog držanja i postupaka, mnogi ljudi su ga videli kao čoveka koji naporno radi, kao čoveka privrženog porodici, mirnog čoveka sa pristojnim ponašanjem, koji se brine za svoju zajednicu, ali je i voljan i spreman da iz svoje zajednice pride drugoj zajednici na konstruktivan i pozitivan način, tip čoveka koji je spreman da rizikuje svoj život da zbog romskog deteta koje se utapa. To je čovek koji veruje u samokontrolu i disciplinu, čovek koji je u ratu želeo da se bori u skladu sa pravilima i samo protiv drugih boraca; čovek koji je poštovao značaj zaštite civilne zajednice, čovek koji je bio spreman da izloži svoj život braneći ljudska prava svog naroda. Naravno da kada je neko dobar čovek, čovek pozitivnog karaktera, to samo po sebi nije dovoljno kada je protiv vas podignuta Optužnica za zločine, ali je to svakako nešto što bi po nama vi trebali da uzmete u razmatranje kao činjenicu koja ide njemu u prilog. On je odlučio da ne svedoči, i to je njegovo pravo. On ima pravo da sedi na svom mestu, da ništa ne govori i da traži od Tužilaštva da dokaže svoje navode u Optužnici. Ništa ne može da se zaključi protiv njega na temelju njegovog neobraćanja. Pretresno veće naravno neće nagađati zbog čega on nije svedočio niti je pozvao nekoga da svedoči, a još će manje nagađati šta bi on rekao i kako bi on svedočio na mestu za svedoke. Oni komentari koje je Tužilaštvo ranije ove nedelje dalo u svom završnom obraćanju o materijalima koji se tiču alibija a do kojih nije došlo, ne menjaju situaciju kakvu mi sada želimo da prikažemo. I časni Sude, u svakom slučaju, da li je alibi biti u Orahovcu/Rahovec – za to da niste bili u Lapušniku/Llapushnik? Pogledajte na kartu. Ovim smo stigli do kraja onoga što smo želeli da vam kažemo, i hteo bih samo da dodam još par završnih komentara. Ali sačekaću malo dok ljudi ne prestanu da se kreću ispred mene, jer me to dekoncentriše. Kada je gospodin Cayley završio svoje obraćanje u uvodnoj reči 15. novembra prošle godine, on je rekao sledeće: "Pustimo sada dokaze da govore." Dokazi su govorili preko 80 dana, otprilike u 10 meseci; transkript sa ovog suđenja je popunio otprilike 15 registratora kao i značajan broj dokumentarnog video i audio materijala. Tužilaštvo vam je reklo da su ključne činjenice u ovom predmetu "jasne koliko su i neupitne". Mi smatramo kada bude došao red na to

da vi donesete presudu u ovom predmetu da reč "jasno" neće biti ključna reč koju ćete koristiti. Časni Sude, ovo će biti poslednja stvar koju ćete u ovom predmetu čuti od zastupnika, pa vas molim za dozvolu da kažem jednu ili dve stvari. Molim vas da nam oprostite naše ponekad neuspele pokušaje sa humorom. Ova sudnica je bila za sve nas kao i za časni Sud radni prostor proteklih deset meseci, a radno mesto bi bilo tužno mesto bez povremenog smeha. Ali bez obzira na to, ništa ne može da umanjí ozbiljnost zadatka koji se nalazi pred vama časni Sude. Mi želimo da se zahvalimo svima koji su nam pomagali u sudnici: iz Sekretarijata, iz Pretresnog veća, sudskim pomoćnicima i zatvorskim stražarima koji su imali mnogo strpljenja i dobru volju prema nama. Želimo da se zahvalimo i odamo posebnu zahvalnost mnogim prevodiocima, kako onima koji su bili ovde sa nama iza stakla tako i onima u sudnici, bez kojih mi bukvalno ne bi mogli da funkcionišemo. I konačno, želim da se bezgranično zahvalim svima koji su pomogli gospodinu Mansfieldu, gospodinu Guy-Smithu, gospodinu Harveyu, meni i gospodinu Powlesu na Kosovu/Kosovë i ovde, našim pravnim pomoćnicima, bez kojih, ponavljam, bi bilo postignuto ništa ili veoma malo. Bila nam je čast da zastupamo Isaka Musliua i da ga branimo pred časnim Sudom, čije nam je strpljenje pomoglo da istrajemo. Mi kažemo da ovo neće biti lako. Mi smo stigli do vrha planine na koji smo krenuli juče popodne oko 14.50 časova. Stigli smo na vrh i sada možemo da pogledamo prema dole, i mi kažemo da nisu dokazani izvan razumne sumnje navodi protiv njega [Isaka Musliua]. Posle svih ovih nedelja, posle svih ovih meseci, posle svih ovih dokumenata i posle svih ovih reči, mi i on i oni ćemo strpljivo čekati još samo dve reči od časnog Suda: "Nije kriv." Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Hvala vam gospodine Topolski. Mislim da više nemamo otvorenih pitanja pred Pretresnim većem. Pošto je tako, želim da se zahvalim zastupnicima na njihovoj kompetenciji kao i na pažnji koju su nesumnjivo posvetili ovom predmetu. Pretresnom veću je to bilo od velike koristi. Zahvaljujući tome smo bili u mogućnosti da brže i efikasnije vodimo ovo suđenje upravo zbog toga što su svi zastupnici uložili ovde tolike napore. Zahvalio bih se i vama gospodine Topolski što ste odali priznanje svima koji nisu bili u centru pažnje, ali čiji su naponi bili ključni za funkcionisanje ovog Pretresnog veća i ovog Suda. Naravno, ostaje nam sada da razmotrimo ovaj predmet. Kao što je bilo naznačeno od zastupnika, ostalo je jako puno posla koji je potrebno sa pažnjom da se obavi. U tu svrhu, mi ćemo uzeti onoliko vremena koliko nam je potrebno da bi doneli brižljivu i valjanu odluku. Zasedanje je završeno.

Sednica je završena u 15.21 h.

